

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

**НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ДИПЛОМНИ РАБОТИ В
БАКАЛАВЪРСКА И МАГИСТЪРСКА СТЕПЕН**

Значение и предназначение на дипломната работа

Очакванията към дипломните работи са впечатляващо сходни във всички висши училища. Те биха могли да се обобщят по следния начин:

- Дипломната работа трябва да демонстрира способността на дипломанта да използва подходящи изследователски процедури, да организира първична и вторична информация в смислено цяло и да представи резултатите в приемлив научен текст. Обемът на дипломната работа (броят страници) не е толкова важен, стига поставената цел и задачи да са реализирани.
- Дипломната работа се разработва, за да демонстрира способността на дипломанта да осъществява изследване, което е значимо в определена степен за дадена тематична област. Между различните научни области има подчертани различия по отношение на въпроса, какво представлява „независимостта“ и „значимостта“ в изследователския процес и продукт.
- Разработването на дипломна работа цели да идентифицира значим(и) проблем(и), да го(ги) изследва, да анализира резултатите, да ги свърже с важни концепции или проблеми и да представи заключения в ясен и обективен научен текст. В този контекст разработването на дипломна работа е стимулираща дейност, която се осъществява от студентите в колегиални взаимоотношения с университетските преподаватели. Това е кулминацията и синтезиращият етап на цялото предишно учене и е стъпка към бъдещи независими изследвания.

Какво се разбира под приемлива дипломна работа

Общите твърдения за значението и целта на дипломната работа трябва да се операционализира спрямо конкретния случай. Ето защо дипломантът трябва да се консултира с научен ръководител по въпросите, описани по-долу.

1. Какви форми на изследване са предпочитани от научно-образователното звено (катедрата/специалността)? Какви форми на изследване е малко вероятно да бъдат одобрени? Приетите форми на изследване варират широко в отделните катедри. Формата често е тясно свързана със специалността.
2. Има ли теми, които са неприемливи за дипломна работа? Кои теми представляват специален интерес за научния ръководител, катедрата или факултета?
3. Катедрата има ли определена ориентация, която характеризира голяма част от изследванията на студентите и на преподавателите?
4. Осигурен ли е достъп до компютърни работни места и софтуерни пакети, необходими за изпълнение на дипломната работа? Библиотеката осигурява ли достъп до необходимите заглавия?

Според някои автори терминът „изследване“ трябва да се прилага единствено до много ограничена форма на контролирани експерименти. Подобно мнение обаче не включва множество важни и

специфични реалности в различните професии. Ако терминът „изследване“ трябва да се използва смислено в контекста на дипломните работи, следва да включи не само контролираните експерименти, но и допълнителни форми на планирани, цялостни, обмислени, проучвателни дейности. Следното определение на „изследване“ най-добре обслужва тези потребности: „Съвестно и системно проучване на дадена тема, за да се открият или ревизират факти, теории, приложения и т.н. (Flexner, S. B. (Ed.). (1987). *The Random House dictionary of the English language* (2nd ed.). New York: Random House, p. 1219).

Конкретната ангажираност на студента по дипломната работа и как се дефинира изследването, зависят от проблемите, които трябва да се проучат, за да се задълбочи определена област на знанието. Все пак, в дипломната работа обективността на изследователя е фактор, който има най-голямо значение. Този критерий надделява независимо от формата на изследването или използваните методи. Почтеността (интегритетът) се демонстрира, когато всеки компонент на изследването се осъществява с педантичност и обективност. Критерият за обективност е удовлетворен, когато изследователят се дистанцира от личните си интереси и желания, изразява академична или професионална позиция в цялата дипломна работа.

Въпроси за уместността и осъществимостта на темата

- Има ли актуален интерес към темата в дадената област?
- Има ли празнота в познанието, която работата по избраната тема може да запълни?
- Възможно ли е дипломантът да се фокусира върху достатъчно малък сегмент от темата, за да го превърне в управляем проект за дипломна работа?
- Възможно ли е работата по темата да доведе до достатъчно обективни заключения? Подходите за събиране на данни (например тест, въпросник, метаанализ, изследване на архиви, интервюта) приемливи ли са в катедрата и в областта?
- Има ли натрупана релевантна литература по темата? Достъпна ли е?
- Има ли големи проблеми (например логистични), които ще трябва да се преодоляват? Разполага ли се с нужните ресурси?
- Темата добре ли се вписва с другите изследвания на специалността? Ако не, разполага ли се с информация за нейната приемливост?
- Ще има ли нужда от финансова подкрепа? Предлага ли се такава финансова подкрепа?
- Ще има ли нужда от изследователска база? Предлага ли се такава база?
- Нужните данни лесно достъпни ли са? Ще имате ли контрол върху данните?
- Постигната ли е яснота относно целта на дипломната работа, мащаба/обхвата, задачите, процедурите и ограниченията на изследването? Налично ли е предварително/работно съдържание на дипломната работа? Необходими ли са допълнителни знания/умения, които са нужни за изследването, но дипломантът ще трябва да усвоява по време на реализиране на дипломната работа?

Въпроси за теми, включващи изследователски хипотези

- Формулирани ли са изследователски въпроси или хипотези?
- Ясно ли е как ще бъдат конкретизирани отговорите на въпросите или проверката на проверите хипотезите?
- Дипломна работа ще има ли принос, ако резултатите не подкрепят хипотезите?
- Идентифицирани ли са допълнителни въпроси или хипотези, които заслужават проучване наред с основните?
- Има ли алтернативни въпроси или хипотези, които могат да обяснят очакваните резултати?

Въпроси за теми, които изискват събиране на данни чрез интервюта

- Какъв тип интервю е най-подходящ за изпълнение на изследването?
- Има ли протокол за интервю, който да съответства на планираното изследване? Подложен ли е на пилотно изследване?
- Как ще се събират данните, ще се записват и съхраняват с цел точност и надеждност? Може ли за това да се използва компютър?
- Как ще се осигури поверителност на данните, когато е нужно, и как ще се получава разрешение за използването им, ако е необходимо?
- Как ще се минимизира или измери предубедеността/уклоните на интервюиращия и на респондентите?

Въпроси за теми, за чието разработване ще се използват въпросници

- Защо се избира въпросник като метод за събиране на данни?
- Какъв въпросник ще е най-продуктивен за дадения тип изследване?
- Въпросникът ще бъде ли подложен на предварителна проверка?
- Как айтемите във въпросника са свързани конкретно с целта на изследването?
- Как ще бъде гарантирано, че респондентите ще отговорят на въпросниците?
- Как ще се валидират отговорите на въпросниците? Как ще се анализират?

Въпроси за теми, включващи математически и статистически анализ на данни

- Какви количествени анализи се планират? Защо?
- Количествените анализи подходящи ли са за типовете данни, които ще се съберат?
- Какво ниво на значимост е приемливо? Защо?
- Възможно ли е да се използват компютърни програми, които ще спестят време, средства и др. под.? Необходимите компютърни програми налични ли са?
- Какви рационални и субективни интерпретации на статистическите данни ще са нужни?

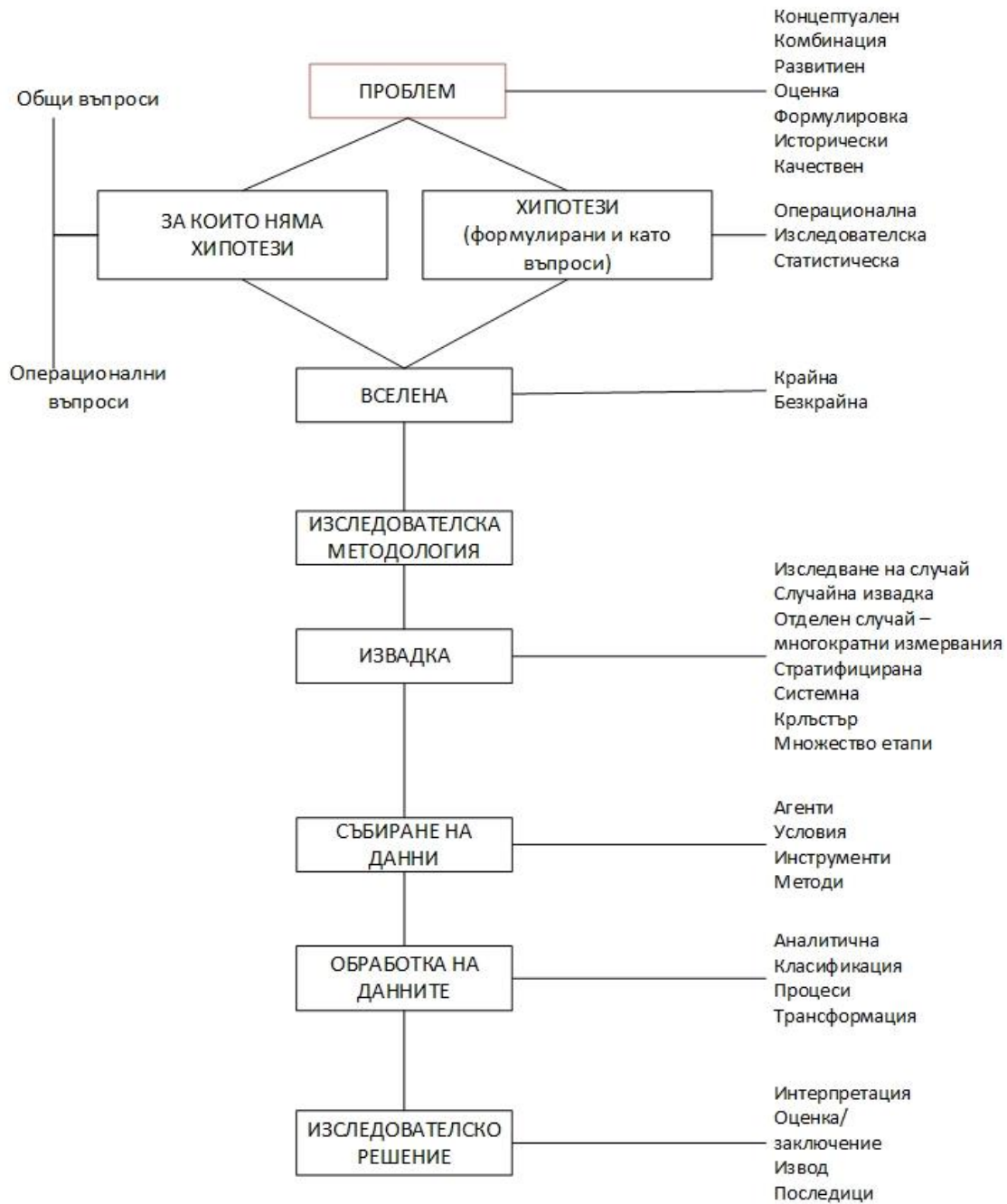
Въпроси за теми, използващи съществуващи данни от други източници

- Данните релевантни ли са? Надеждни и валидни ли са? Пълни ли са?
- Има ли ограничения върху настоящата или бъдещата наличност или използване на данните? Могат ли данните да бъдат използвани чрез компютър?
- Защо е по-добре да се използват тези данни, а не да се съберат собствени нови данни?
- Ще трябва ли да се съберат допълнителни данни? Какви и защо?
- Какви задължения към източниците на данни има, както и условия за публикуване на материали въз основа на тях? Кой ще е собственикът на данните?

Въпроси за теми, включващи тестове и тестване при събирането на данни

- Възможно ли е да се получи достъп до най-валидните и надеждните тестове?
- Тези тестове дискриминират ли съществени групи от извадката?
- Тестовите осигуряват ли преки мерки за ключовите променливи в изследването?
- Как ще се запази поверителността?
- Какви интерпретации ще са необходими, за да станат тестовите резултати смислени във връзка с целта на изследването?
- Тестовите физически или психологически инвазивни ли са?
- Могат ли тестовите да се прилагат и обработват чрез компютър? Резултатите от тях могат ли да се табулират и анализират чрез компютър?

Примерен модел на изследователски план

Административни изисквания

Условията, при които се допуска разработване на дипломна работа е предварително оповестен от съответната катедра/специалност. При необходимост от повече информация се обръщайте към инспектор „Студенти“.

Темата на дипломната работа задължително се съгласува с научен ръководител. След предаването на разработката в завършен вид, научният ръководител трябва да потвърди писмено съгласието си, че разработената дипломна работа може да бъде допусната до защита.

Дипломната работа трябва да е написана грамотно както стилово, така и граматически. Дипломантът е отговорен за всички правописни, технически и други грешки, допуснати в нейното съдържание.

Студентът предава в секретариата на водещата катедра два подвързани и идентични по съдържание екземпляра, единият от които остава в библиотеката към специалността. Предаването на готовата разработка е в срок до един месец преди датата за защита. Задължително към книжния носител се прилага електронен носител, съдържащ един файл с пълния текст на дипломната работа (*.doc, *.docx или *.pdf) и всички други файлове, които са свързани с дипломната работа.

При предаването на дипломната работа задължително се прилага собственоръчно написана декларация със следния текст:

ДЕКЛАРАЦИЯ	
Долуподписаният	
_____	_____
име, презиме, фамилия	факултетен номер
_____	_____
специалност	бакалавър/ магистърска програма
декларирам	
1. Представеният текст е мое собствено дело и е основан върху мои собствени проучвания / изследвания. Декларирам също така, че не са използвани пряко или косвено чужди текстове или, ако са използвани части от такива, те са цитирани и никоя част от тезата ми не е в нарушение на авторските права на институция или личност.	
2. Никоя част на дипломната ми работа не е била представяна в този вид в същата или в друга институция за висше образование или академия за присъждане на образователна или научна степен.	
За невярно съдържание подлежи на санкции, съгласно Правилника за устройството и дейността на СУ „Св.Климент Охридски“, чл.137.	
_____	Декларатор: _____
дата	подпис

След защитата на дипломната работа дипломантите **предоставят данни** за кореспонденция (телефон, имейл адрес и др. под.) в секретариата на водещата катедра. Те са необходими за поддържане на Картотека на дипломиралите се студенти от дадената специалност.

Препоръки към оформлението на дипломната работа

Титулна страница

- Университет, факултет, специалност (изписани с главни букви, центрирано).
- Надпис „Дипломна работа“, изписан с главни букви и центрирано.
- Тема на дипломната работа (центрирано, с главни букви)
- Трите имена на дипломанта, факултетен номер (отляво).
- Форма на обучение: бакалавър/магистър (отляво).
- Академична длъжност, научно звание и имената на научния ръководител (отдясно).
- Най-долу в средата на заглавната страница се изписва годината на защитата на дипломната работа, а преди нея „София“.

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
СПЕЦИАЛНОСТ „.....“

ДИПЛОМНА РАБОТА
НА
ТЕМА „.....“

Дипломант
Петра Петрова Петрова
Факултет №
Бакалавърски/Магистърски степени

Научен ръководител
доц. д-р Марко Марчев

София, 2014

Резюме

- Помества се на отделна страница след заглавната страница.
- Обем: около 250 думи, размер на шрифта 12.
- Състои се от:

Библиографско описание на дипломната работа:

- Фамилия и име на автора на дипломната работа;
- Тема;
- Научен ръководител (академична длъжност и звание, име и фамилия);
- София, СУ „Св. Климент Охридски“;
- Философски факултет,
- Година на защита;
- Специалност;
- Брой на страници;
- Брой на цитирани и използвани източници;
- Брой на приложения, графики, илюстрации и др.

Текстът на резюмето включва:

- Цел на дипломната работа;
- Кратко представяне на резултатите (включително и на количествени резултати).

Ключови думи (представени по азбучен ред; до два реда текст).

Съдържание

Дава се на нова страница след резюмето. Всички части (глави, раздели) и техните подраздели (препоръчителна дробност до две деления) се номерират с римски или арабски цифри или комбинирано в зависимост от обема на дипломната работа и спецификата на съдържанието ѝ. Задължително се посочва страницата (с арабски цифри), от която започва частта или подразделът.

Увод

В уводната си част дипломната работа следва да съдържа:

- Мотивировка за избора на темата, включително актуалност;

РЕЗЮМЕ

Фамилия, Име.темата на дипломната работа... / име и фамилия на дипломанта...; Научен ръководител академична длъжност и научно звание на ръководителя..... - София: Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, специалност „.....“, 2014. - 123 с.

Брой цитирани и използвани източници – 35

Брой приложения – 1

Дипломната работа има за цел да

ТУК: кратко представяне на дипломната работа: основна цел, ключови постижения....

Ключови думи:

- Пояснения, свързани със заглавието, хронологичния и/или пространствения обхват (при необходимост);
- Цел на дипломната работа;
- Задачи на дипломната работа;
- Възможно е да се формулира хипотеза на разработката;
- Възможно е да се формулират очаквани резултати от дипломната работа;
- Използвани методи;
- Възможно е да се съдържа представяне на проблема на основата на автори, школи, дискусии, публикации – първоизточници и библиографски извори, бази от данни, професионални речници и енциклопедии, резултати от справки и разработки, непосредствено свързани с темата или други допълващи разработки;
- Структура на работата (синтезирано представяне на отделните глави/части, с акцент върху поставената цел, разработена в съответна част и постигнатия резултат).

Основен текст на дипломната работа

Текстът в основната част на дипломната работа следва да бъде съобразен с целите и задачите, поставени в увода.

Работата трябва да е бъде структурирана в няколко самостоятелни части (глави, раздели), които имат собствени заглавия и чието оформление трябва да бъде еднотипно (вид шрифт, размер на шрифта и пр.).

Желателно е след всяка част да се направят съответните обобщения (изводи), както и да има логически преход от една част към друга.

Допустимо е в началото на дипломната работа да бъде поместено мото, което има отношение към разглеждания проблем. В този случай задължително трябва да се посочи източника.

Минималният обем на дипломната работа да бъде 50-70 страници (формат А4), в зависимост от спецификата на специалността.

Приложения

Ако към дадена дипломна работа освен основния текст има и необходимост от добавяне на приложение/приложения, то/те трябва да има/имат връзка с някаква част от основното съдържание. При това положение в основния текст се поставя препратка към даденото приложение. Например: (Приложение 1); [Приложение 1].

Приложенията могат да съдържат анкетни карти, допълнителни таблици, фигури, фотографии и др. в зависимост от темата и достиженията на дипломанта. При ксерокопия на документи се посочват библиографски данни за оригиналния документ. При наличие на фотографии трябва да се даде информация за лицето или обекта, изобразени на фотографията. При провеждане на анкети се посочва съставителя на анкетата и сътрудниците, участващи в анкетирането, ако има такива.

Важно е да се има предвид, че в основния текст дадено приложение трябва да се интерпретира, а не да се преразказва.

Заклучение

Оформя се като самостоятелна част в края на дипломната работата. Съдържа синтезирано изложение на постигнатите резултати, обобщения и изводи, може да съдържа препоръки, да се очертае принос на дипломанта.

Изводите и препоръките се дефинират конкретно и могат да се изброят в логическа последователност или според значимостта им.

Бележки и цитирания в текста

Към някои пасажии в основния текст или в приложенията може да има *бележки* (например за лица, събития, чужди коментари, пояснения на думи или техен превод от чужд език и др.). Те могат да бъдат оформени по два начина:

- „под линия“ (Footnotes) на страницата, за която се отнасят;
- в края на дипломната работа (Endnotes) като отделен списък.

Връзката между бележките и текста е задължителна. При посочван „под линия“ връзката може да се осъществи със някакъв символ (например звезда) или с арабска цифра, а ако бележките са оформени като списък в края на текста – само със арабски цифри.

Библиографското цитиране се извършва по БДС 17377-96. Например:

Цитиране в текста.

Цитиране под линия.

Цитиране под формата на самостоятелен списък в края на дипломната работа. (Нареждането става по реда на цитирането или по азбучен ред на авторската редна дума).

Цитиране на *електронни документи*:

Капитал [онлайн], 4 авг. 2011. [Прегледан на 08.02.2014]. Достъпно от:

http://www.capital.bg/klasacii/100women/2011/08/04/1219600_djendur_ludost_v_detskata_gradina/

Номериране на таблици и илюстрации

Таблицы, диаграми, илюстрации и др., поместени в текста, се номерират от 1 до изчерпване на обектите от даден вид, подлежащи на номериране. С други думи, всички таблици се номерират от 1 до изчерпване на броя им; всички фигури – също от 1 до изчерпване на броя им.

Таблиците, фигурите, илюстрациите могат да се посочат в списък на отделна страница/страници след съдържанието и преди увода на дипломната работата с препратка към съответната страницата на основния текст.